

NEDER-GERMAANSE
NIEDERGERMANISCHER
LOWER GERMAN

LIMES

NEDER-GERMAANSE LIMES

Merkdocument &
Huisstijlhandboek

INHOUD

MERKDOCUMENT

	3
Wat is de Limes?	4
Wat is de Neder-Germaanse Limes?	5
Kaart van de Neder-Germaanse Limes	6
Naamgebruik Neder-Germaanse Limes & Limes	7
UNESCO Werelderfgoed	8
Merkwaarden	10
Boodschap	11

HUISSTIJLHANDBOEK

	12
Logo	13
Positie logo	14
Logo met pay-off 'Grens'	15
Logo met pay-off 'UNESCO'	16
Logo UNESCO	17
Voorbeelden gebruik logo UNESCO	18
Duo-branding	19

Kleurenpalet	20
Typografie	21
Beeldtaal	23
Stijlelementen	25

VOORBEELDEN HUISSTIJL

Buitenborden	30
--------------	----

NEDER-GERMAANSE
NIEDERGERMANISCHER
LOWER GERMAN

LIMES

MERKDOCUMENT

De Limes uitgelegd

WAT IS DE LIMES?

De Limes is de grens van het Romeinse Rijk die 2000 jaar geleden door Nederland liep. In Nederland werd de grens gevormd door de Rijn.

De Romeinen bouwden hierlangs forten en wachttorens. In het gebied langs de Rijn zijn nu nog waardevolle archeologische resten aanwezig uit de Romeinse tijd.

DE LIMES, 2000 JAAR GELEDEN DE GRENS VAN HET ROMEINSE RIJK

In de tweede eeuw was het Romeinse Rijk op zijn grootst en omvatte delen van Europa, het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Het werd omringd door een ingenieus grenssysteem van meer dan 5000 kilometer.

In Nederland liep de Limes langs de rivier de Rijn. De Rijn vormde een natuurlijke grens en op de zuidoevers bouwden de Romeinen wachttorens, wegen, waterwerken en legerkampen. Lokale gemeenschappen vestigden zich in de nabijheid, dreven handel of gingen de strijd aan.

Bijna 400 jaar lang waren Romeinse soldaten aanwezig in Nederland. Deze periode kende tijden van vrede en van strijd. De grens vormde ook een uitwisselingsplaats van kennis en cultuur. De Limes heeft een archeologische schat nagelaten in onze bodem. Bijzondere gebruiksvoorwerpen als sierraden en glaswerk, schepen, resten van forten, maar ook wapens en gereedschap. Daarmee is de Limes het grootste archeologische monument van Nederland.

WAT IS DE NEDER-GERMAANSE LIMES?

Vanwege de grote archeologische waarde is de Limes voorgedragen voor de UNESCO Werelderfgoedlijst onder de naam Neder-Germaanse Limes. Dat deed Nederland samen met Duitsland. Op 28 juli 2021 heeft het Werelderfgoedcomite de Neder-Germaanse Limes ingeschreven op de UNESCO Werelderfgoedlijst. Dit betekent dat 19 vindplaatsen in Nederland en 25 in Duitsland het embleem UNESCO Werelderfgoed mogen dragen. De term Neder-Germaanse verwijst naar de naam van de Romeinse provincie waar dit deel van de grens bij hoorde: Germania Inferior.

DE NEDER-GERMAANSE LIMES. WAAROM ZO BIJZONDER?

Inventieve ingenieurs

De Neder-Germaanse Limes is 2000 jaar geleden aangelegd in een dynamisch landschap waar de (nog onbedijkte) Rijn zijn loop voortdurend verplaatste, waardoor afslag en aanwas van de rivieroever elkaar afwisselden. De rivier was een belangrijke militaire transportroute die beveiligd moest worden, maar de grillige rivier vormde een constante bedreiging voor de militaire posten op de oever. Daarom werden

allerlei inventieve oplossingen bedacht, zoals de aanleg van een kanaal, de aanpassing van een fortontwerp en de constructie van kades en andere oeververstevingen. De Neder-Germaanse Limes is daarmee een uitzonderlijk voorbeeld van hoe het Romeinse leger in staat was om zich aan te passen aan de omstandigheden in een bepaald gebied. Het was deze flexibiliteit die de enorme uitbreiding van het Romeinse Rijk mogelijk maakte.

Militaire strategie

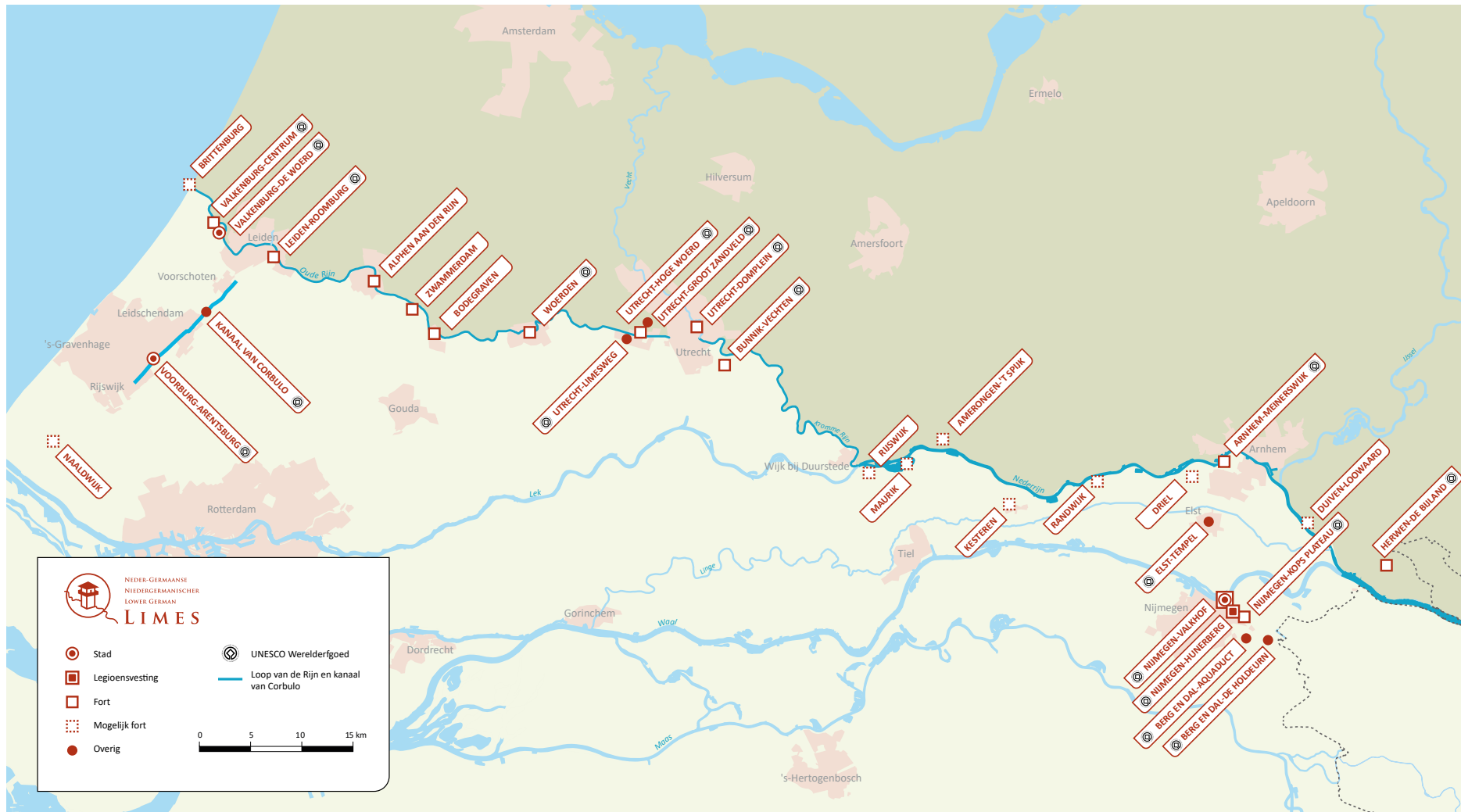
De forten, wachttorens en andere bouwwerken die hier zijn gevonden geven een goed beeld van de Romeinse militaire strategie en architectuur van zo'n 2000 jaar geleden. Oorspronkelijk werden deze bouwwerken gebouwd als uitvalsbasis voor de verovering van gebieden ten noorden van de Rijn. Toen het onmogelijk bleek om de Germaanse gebieden aan de noordzijde van de Rijn permanent te bezetten werd het offensieve systeem omgevormd tot de eerste lineaire grensverdediging van het Romeinse Rijk. In de loop der tijd ontstond een fijnmazig netwerk van grote en kleine militaire posten, dat zich uitstrekte op de linkeroever van de Rijn.

Bijzondere houtresten

Dankzij de relatief hoge grondwaterstand in Nederland zijn organische resten uit de Romeinse tijd, zoals resten van houten gebouwen, constructies en schepen, heel goed bewaard gebleven. Ze leveren unieke inzichten in het leven van alledag aan de Romeinse rijksgrens. Nergens zijn deze bijzondere resten zo goed geconserveerd als aan de Neder-Germaanse Limes.

KAART VAN DE NEDER-GERMAANSE LIMES

Deze kaart, en een kaart van de Limes in Nederland én Duitsland, is te downloaden via www.limeswerelderfgoed.nl/bibliotheek/publieksbereik

NAAMGEBRUIK NEDER-GERMAANSE LIMES & LIMES

Partijen worden uitgenodigd binnen de communicatie zoveel mogelijk gebruik te maken van de termen **Limes** en **Neder-Germaanse Limes**. De term Romeinse Limes is veel gebruikt en kan in bepaalde gevallen ook nog worden toegepast, maar doet onvoldoende recht aan de verschillende aspecten van het verhaal van de Neder-Germaanse Limes en verdient vanuit het uitdragen van het Werelderfgoed niet de voorkeur.

KERNOMSCHRIJVING

Als introductie op de Limes kan je in de communicatie gebruik maken van een lange of korte paragraaf.

De Neder-Germaanse Limes:

Grens van het Romeinse Rijk (lang)

De zuidelijke helft van Nederland behoorde de eerste 400 jaar van onze jaartelling tot het Romeinse Rijk. Het maakte deel uit van de provincie Neder-Germanië. De rivier de Rijn vormde de grens. Deze noemen we de Limes. Langs de grens bouwden de Romeinen forten, wachttorens, wegen en havens. Romeinen en oorspronkelijke bewoners dreven handel en namen elkaars gebruiken over. Het was een periode van economische bloei. De Romeinse tijd heeft een schat aan archeologische resten opgeleverd. Deze zijn voor een groot deel nog aanwezig in de bodem.

De Neder-Germaanse Limes (kort)

Dwars door Nederland liep tweeduizend jaar geleden de grens van het Romeinse Rijk: de Limes. Veel overblijfselen daarvan zijn in de grond bewaard gebleven, waarmee de Limes het grootste archeologische monument van Nederland is.

UNESCO WERELDERFGOED

Werelderfgoed is cultureel of natuurlijk erfgoed dat wordt beschouwd als onvervangbaar, uniek en “eigendom” van de hele wereld. Het is van groot belang dit erfgoed voor de toekomst te behouden. Alleen erfgoed dat is ingeschreven op de Werelderfgoedlijst van UNESCO mag de titel Werelderfgoed dragen.

De titel Werelderfgoed biedt kansen voor toerisme en economie, maar brengt ook verplichtingen met zich mee op het gebied van bescherming en communicatie. De Neder-Germaanse Limes beslaat een veel groter gebied dan enkel de vindplaatsen op de Werelderfgoedlijst. Het is nadrukkelijk de wens van de Nederlandse Limes Samenwerking dat de

Werelderfgoedstatus ook een positief effect heeft op dit bredere gebied en dat ook andere partijen daar baat bij hebben.

In Europa loopt de Limes van Schotland tot aan de Zwarte Zee, door elf verschillende landen. In al deze landen zijn resten uit de Romeinse tijd nog aanwezig. In Schotland, Engeland, Oostenrijk, Slowakije en in het zuiden van Duitsland is de Limes al op de UNESCO Werelderfgoedlijst geplaatst. De internationale overkoepelende naam voor deze grenzen is “Frontiers of the Roman Empire”. Alle delen van de Limes voeren deze dubbelnaam, als verwijzing naar het grotere geheel.

UNESCO WERELDERFGOED

Onderstaande teksten kunnen UNESCO-sites en niet-UNESCO sites gebruiken als informatie over UNESCO Werelderfgoed.

UNESCO Werelderfgoed (op plekken met Werelderfgoed-status)

In 2021 is de Neder-Germaanse Limes aangewezen als UNESCO Werelderfgoed. Ook de plek waar u nu staat is Werelderfgoed. De Neder-Germaanse Limes bestaat uit 44 archeologische vindplaatsen, waarvan er 19 in Nederland liggen. Op deze plekken zijn in de bodem unieke archeologische resten uit de Romeinse tijd aanwezig. Ook in andere landen zijn delen van de Limes Werelderfgoed, zoals Hadrian's Wall in Engeland en de Donau-Limes in Oostenrijk.

UNESCO Werelderfgoed (op plekken zonder Werelderfgoed-status)

In 2021 is de Neder-Germaanse Limes aangewezen als UNESCO Werelderfgoed. Het gaat om 44 archeologische vindplaatsen, waarvan er 19 in Nederland liggen. Op de overzichtskaart zijn deze te herkennen aan het Werelderfgoed-logo achter de naam. Dit zijn de plekken met de meest unieke archeologische resten uit de Romeinse tijd. Ook in andere landen zijn delen van de Limes Werelderfgoed, zoals de Muur van Hadrianus in Engeland en de Donau-Limes in Duitsland, Oostenrijk en Slowakije.

NB Van deze teksten zijn ook Engelse vertalingen beschikbaar. Download deze op

www.limeswerelderfgoed/bibliotheek/publieksbereik

Wil jij in jouw communicatiemiddel doorverwijzen naar meer informatie over het Unesco Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes? Verwijs dan naar www.limeswerelderfgoed.nl of gebruik hiervoor deze QR-code.

MERKWAARDEN

Bij het uitdragen van het merk Limes streven wij de volgende waarden na;

VERRASSEND

Bij het vertellen van het verhaal over de Limes proberen we nieuwe inzichten mee te geven aan onze bezoeker.

VERANTWOORD

We maken gebruik van de nieuwste wetenschappelijke inzichten en sluiten ons verhaal daarop aan.

GENUANCEERD

Het verhaal van de Limes vraagt om nuance, met niet alleen oog voor het moois wat de Romeinse tijd Nederland bracht, maar ook voor de schaduwzijde.

BOODSCHAP

De Limes als grens is uniek. Maar hoe breng je dat bijzondere karakter over? Leidend thema vanuit educatief oogpunt is: **GRENS VAN VROEGER EN NU**. Op basis daarvan kan een keuze worden gemaakt uit de volgende inhoudelijke thema's.

BEZET GEBIED

Uitwisseling van culturen, opstand, schaduwkanten, opportunisme.

ROMEINSE GRENS

Romeinen, militaire bouwwerken, leven langs de grens, soldaten, wapens.

VERNIEUWING & INNOVATIE

Nieuwe technieken en gebruiken, weg- & waterbouw.

ARCHEOLOGISCH UNIEK

Bijzondere houtresten, menselijke verhalen achter vondsten, aansprekende objecten.

De inhoudelijke thema's worden uitgewerkt in het Interpretatiekader Neder-Germaanse Limes, dat kun je **hier** downloaden www.limeswerelderfgoed.nl/bibliotheek/kwaliteit-en-presentatie

NEDER-GERMAANSE
NIEDERGERMANISCHER
LOWER GERMAN

LIMES

HUISSTIJLHANDBOEK

De do's en don'ts van de huisstijl

LOGO

Het logo van de Neder-Germaanse Limes bestaat uit het beeldmerk met wachttorenen en de rivier die uit de cirkel breekt. De rivier verbindt het beeldmerk met het logotype, dat in het klassieke Romeins font 'Trajan' geschreven is. Beeldmerk en logotype komen samen op een rood schild.

Vanwege het internationale karakter van de Limes wordt een drietalig logo gevoerd.

N.B. Gebruik zoals aangegeven in eerste instantie altijd het basislogo. Het is toegestaan om een wit lijntje rond het logo te plaatsen zodat het logo beter uitkomt (zie bv. cover van dit document).

Logo's zijn te downloaden via www.limeswerelderfgoed.nl/bibliotheek/publieksbereik

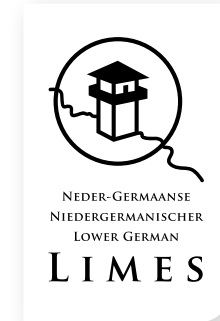
Basislogo

Gebruik in eerste instantie altijd deze staande versie van het logo

Alternatief logo 1

Alleen gebruiken indien het rode schild van het basislogo niet goed uitkomt op ondergrond

Alternatief logo 2

Alleen gebruiken als de kleurversie niet mogelijk is (bv. krant)

Liggend logo

Gebruik alleen als de verhouding van de uiting gebruik van de staande versie niet toelaat

Liggend logo, alternatief 1

Gebruik alleen als de verhouding van de uiting gebruik van de staande versie niet toelaat en het rode schild niet goed uitkomt

Liggend logo, alternatief 2

Gebruik alleen als de verhouding van de uiting gebruik van de staande versie niet toelaat en kleurgebruik niet mogelijk is

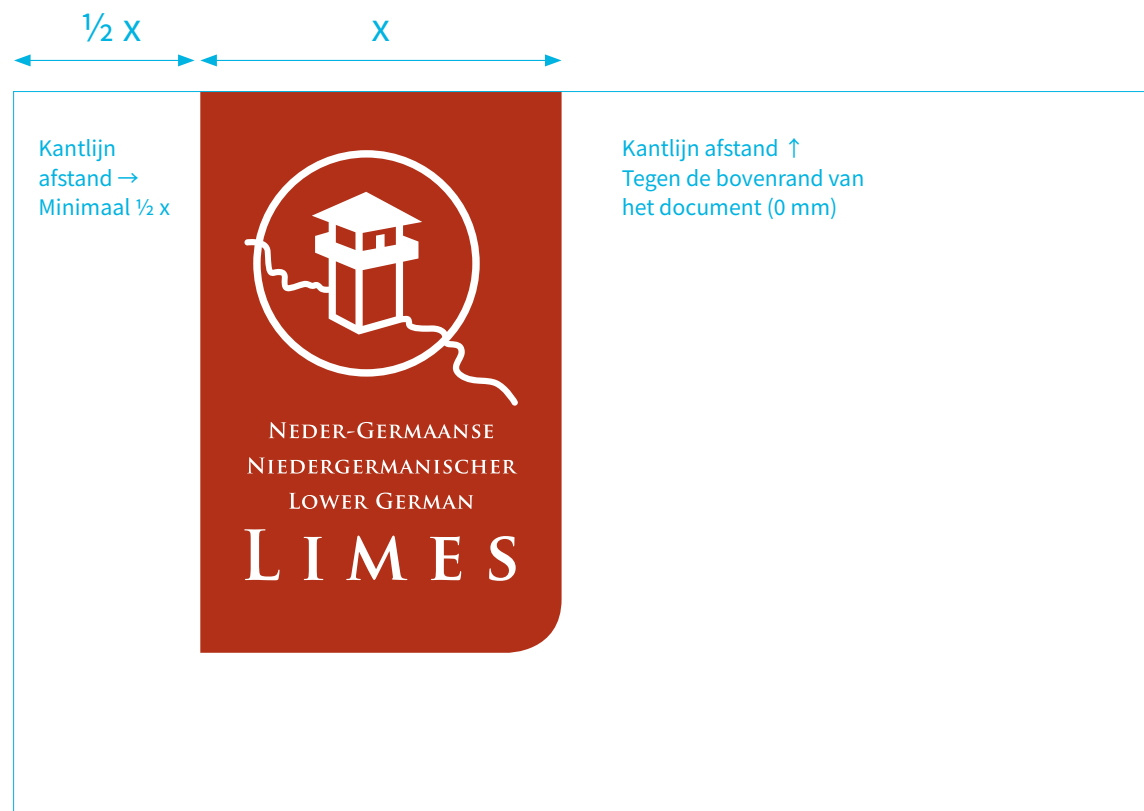
POSITIE LOGO

Het logo van de Neder-Germaanse Limes wordt altijd strak tegen de bovenrand van de betreffende uiting geplaatst. Let daarbij wel op de benodigde afloop bij drukwerk!

Het logo wordt bij voorkeur aan de linkerkant van de uiting geplaatst. Let hierbij op de minimale witruimte tussen kantlijn en logo, zoals hiernaast aangegeven.

In uitzonderlijke gevallen mag het logo ook rechts bovenaan de uiting geplaatst worden. Houd dan dezelfde regels in acht (maar omgekeerd).

LOGO MET PAY-OFF 'GRENS'

Het basislogo kan gecombineerd worden met de pay-off 'Grens van het Romeinse Rijk' in een vaste combinatie met het logo.

Houd rekening met de minimale witruimte tussen pay-off en schild, zoals hiernaast aangegeven.

De pay-off is in rood, wit en zwart beschikbaar. Hanteer de basisregels over het gebruik van de staande of liggende versie en kleurgebruik van het logo zoals aangegeven op pagina 12.

**GRENS VAN HET
ROMEINSE RIJK**

Voorkeurslogo

GRENS VAN HET ROMEINSE RIJK

Liggend logo

**GRENS VAN HET
ROMEINSE RIJK**

Witruimte = 1x

GRENS VAN HET ROMEINSE RIJK

Witruimte = 1½ x

LOGO MET PAY-OFF 'UNESCO'

Het basislogo kan gecombineerd worden met de pay-off 'Unesco Werelderfgoed' in een vaste combinatie met het logo.

Alle Limeslocaties die niet officieel onderdeel zijn van UNESCO werelderfgoed Neder-Germaanse Limes zijn, maar die deze status in het algemeen wel willen benoemen kunnen het basis- logo gebruiken met pay-off UNESCO WERELDERFGOED.

Houd rekening met de minimale witruimte tussen pay-off en schild, zoals hiernaast aangegeven.

De pay-off is in rood, wit en zwart beschikbaar. Hanteer de basisregels over het gebruik van de staande of liggende versie en kleurgebruik van het logo zoals aangegeven op pagina 12.

**UNESCO
WERELDERFGOED**

Voorkeurslogo

UNESCO WERELDERFGOED

Liggend logo

**UNESCO
WERELDERFGOED**

Witruimte = 1x

UNESCO WERELDERFGOED

Witruimte = 1 1/2 x

LOGO UNESCO

Het UNESCO logo mag uitsluitend worden gebruikt door Limeslocaties die daadwerkelijk door UNESCO als Werelderfgoedsite zijn aangewezen. Deze locaties mogen het logo alleen gebruiken in afstemming met de Limes-organisatie én in de context van informatieverlening of educatie. Commercieel gebruik is altijd verboden.

Je kunt het logo opvragen via info@romeinselimes.nl of info@limessamenwerking.nl

Alleen als het gehele UNESCO-logo niet past, mag je ook alleen het ronde icoon gebruiken. Bijvoorbeeld als duiding van een UNESCO locatie op de kaart (zie voorbeeld op pagina 6).

Indien je geen UNESCO Werelderfgoedlocatie bent, maar het Limes erfgoed wél wilt uitdragen, mag je het hiernaast zichtbare Limes logo gebruiken. Het logo van de Limes staat rechts van het logo van de partner. De logo's worden gescheiden door een dun grijs lijntje (50% zwart).

UNESCO WERELDERFGOED

VOORBEEDEN GEBRUIK LOGO UNESCO

WELKOM LANGS DE LIMES
De Limes (latijnse naam: limes) was tweeduizend jaar geleden de grens van het Romeinse rijk. Deze grens liep door Nederland, langs de Rijn van Lobith tot aan Katwijk. De Rijn vormde een natuurlijke barrière die werd versterkt en bewaakt door het Romeinse leger. Langs de Rijn werden door de Romeinen forten, werven en havens gebouwd en er ontstonden dorpen in het gebied, op een tot dan toe ongekende schaal. Ook brachten de Romeinen nieuwe gebruiken naar ons land.

ECONOMISCHE BLOEI PERIODE
Bijna vier eeuwen hield deze grens stand. Lange tijd heerste er onder de Romeinen relatieve rust en vrede. Romeinen, Bataven, Cananefaten en Friezen leefden, handelden en verlegden zich langs de Limes. In deze periode werd de Rijn vooral gebruikt als verkeersader en handelsroute. Verschillende culturen kwamen met elkaar in aanraking en wisselden gebruiken uit. De economie aan beide zijden van de Rijn maakte een bloeiende periode door.

UNESCO WERELDERFGOED
De Limes staat sinds 2021 op de UNESCO Werelderfgoedlijst als Cultureel Werelderfgoed. In totaal zijn 19 archeologische vindplaatsen opgenomen die deze status krijgen vanwege hun bijzondere en unieke archeologische waarden. Veel van deze bijzondere resten zijn nog verstopt in de grond, maar op sommige plekken ook te zien en te beleven. Niet alleen in Nederland, maar ook in Groot-Brittannië, Duitsland, Oostenrijk en Slowakije staan resten van de Romeinse grens op de Werelderfgoedlijst. limes.werelderfgoed.nl

INTERNATIONAAL
De Limes langs de Rijn vormde maar een klein stukje van de totale grens van het Romeinse rijk. Alleen al in Europa was die meer dan 3.000 kilometer lang. Daar kwamen de grenzen in het nabije Oosten, Noord-Afrika en Engeland nog bij. Daarbinnen woonden meer dan 50 miljoen mensen. Het Romeinse rijk was de eerste moderne wereldmacht in Europa en de Romeinse cultuur is een van de ingrediënten van de hedendaagse westerse cultuur. De Limes verbindt ons met landen om ons heen en geeft een ander perspectief op onderlinge verbindingen tussen volkeren, naties en culturen.

MEER WETEN OVER DE LIMES?
Alle informatie over de musea, reconstructies, kunstwerken, routes en evenementen vind je op: www.romeinen.nl

ARCHEOLOGISCHE SCHAT
De Limes heeft een grote archeologische schat nagelaten in onze bodem. Vondingen van forten, wachttorens, kades, havens en badhuizen zijn gevonden. Op diverse plaatsen liggen resten van een 1800 jaar oude weg die de verschillende forten met elkaar verbond. Misschien wel onze grootste schat zijn de meer dan 20 schepen die geborgen zijn (en dat aantal groeit nog). Dankzij de natte bodem van ons land is het hout daarvan uitzonderlijk goed bewaard gebleven. Al deze resten leveren belangrijke informatie over de bewoners van onze streken in de Romeinse tijd.

BELEEF DE LIMES
Bij verschillende archeologische opgravingen is een groot aantal vondsten gedaan uit de Romeinse tijd: van militaire objecten zoals helmen en zwaarden tot eetgerei en sieraden. De meeste objecten zijn tentoongesteld in de verschillende musea. Houten forten, forten van aarde, beklimmbare wachttorens; op diverse plaatsen hebben kunstenaars, architecten en landschapsarchitecten de Limes in Nederland weer zichtbaar gemaakt. Ook zijn er originele resten van bouwwerken uit de Romeinse tijd, bijvoorbeeld in DOM onder in Utrecht en onder de kerk in Eist. Daarnaast stroomt het water van de Rijn nog altijd naar over de Romeinse Rijn wordt gevormd door Rijn, Kromme Rijn en Oude Rijn.

ZICHT NEPTUNUS TOORN, DE HELD ZIEN

NEDERGERMAANSE LIMES

LIMES
grens van het Romeinse rijk in Nederland

NEDERGERMAANSE LIMES
UNESCO Werelderfgoed

Feiten en cijfers

- 150 km lange versterkte grenslijn op de zuidoever van de Rijn
- systeem van forten en wachttorens, verbonden door een weg
- in de eerste vier eeuwen van de jaartelling de noordgrens van het Romeinse rijk
- bewoond door duizenden burgers en duizenden soldaten
- grootste archeologische monument van Nederland
- sinds 27 juli 2021 UNESCO Werelderfgoed!

romeinen.nl

Z-Card

Roll-up banner

DUO-BRANDING

Communicatie partners:

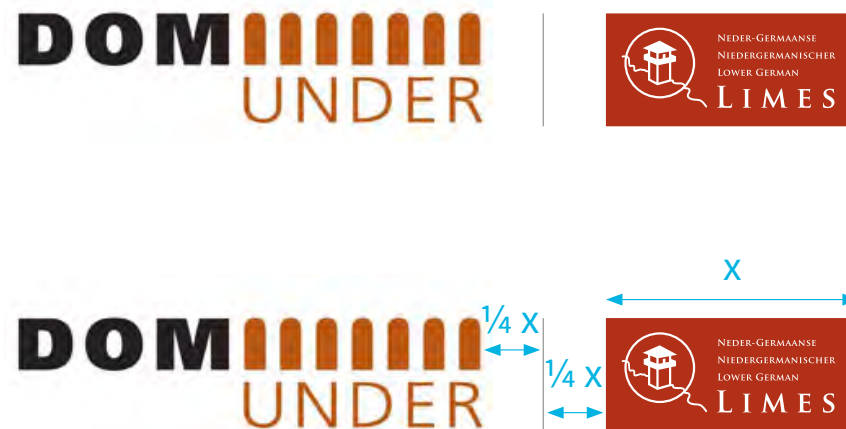
Op voorwaarde dat organisaties gelegen op of nabij de Limes, in hun communicatie naar publiek een inhoudelijke connectie maken met de Limes, mogen zij het Limes logo als duo-brand gebruiken.

Het logo van de Limes staat rechts van het logo van de partner.

De logo's worden gescheiden door een dun grijs lijntje (50% zwart).

De keuze voor de staande of de liggende versie van het logo van de Limes hangt af van de verhoudingen van het logo van de partner, maar neemt altijd de hoogte daarvan over. Houd er bij de keuze voor de staande of liggende versie rekening mee, dat het logo van de Limes niet veel groter mag ogen dan het logo van de partner.

Let ook hier weer op de benodigde witruimtes tussen logo's en lijntje, zoals hiernaast aangegeven.

KLEURENPALET

Voor consistentie in de huisstijl is een kleurenpalet bepaald, bestaande uit 1 hoofdkleur en 3 steunkleuren.

Hoofdkleur

75%

50%

25%

Donkerrood

CMYK: 21 - 91 - 100 - 14

RGB: 177 - 47 - 28

Hex: #b12f1c

Steunkleuren

75%

50%

25%

Frisblauw

CMYK: 77 - 0 - 7 - 0

RGB: 0 - 179 - 225

Hex: #00b3e1

75%

50%

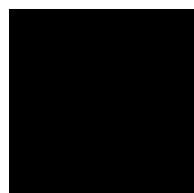
25%

Goud

CMYK: 15 - 35 - 100 - 5

RGB: 214 - 162 - 0

Hex: #d5a200

75%

50%

25%

Zwart

CMYK: 0 - 0 - 0 - 100

RGB: 0 - 0 - 0

Hex: #000000

TYPOGRAFIE

Voor consistentie in de huisstijl is een aantal fonts bepaald.

Trajan

Te gebruiken voor koppen, subkoppen, quotes, streamers

TRAJAN PRO REGULAR
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
1234567890 +!@#%&()?><

TRAJAN PRO BOLD
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
1234567890 +!@#%&()?><

Noto Sans

Te gebruiken voor bodyteksten, highlights in teksten, sub-subkopjes.

Noto Sans Light
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
1234567890 +!@#%&()?><

Noto Sans Regular
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890 +!@#%&()?><

Noto Sans Bold
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890 +!@#%&()?><

Calibri

Te gebruiken als Trajan/Strada niet te implementeren of aanwezig zijn op systemen. Denk aan Word based documenten, PowerPoint, e-mail, etc.

Calibri Regular
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890 +!@#%&()?><

Calibri Regular Italic
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890 +!@#%&()?><

Calibri Bold
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890 +!@#%&()?><

Calibri Bold Italic
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890 +!@#%&()?><

BEELDTAAL

Elke beeld vertelt een verhaal: we kiezen voor beeld dat overzicht geeft of juist inzoomt op een detail.

Vraag jezelf af welk verhaal het door jou gekozen beeld vertelt.

- Fotografeer of selecteer foto's van mensen die 'belevan' en laten zien wat zij met de Limes 'doen', bijvoorbeeld geboeid kijken naar ..., enthousiast graven...., een detail bekijken.
- Sfeer in het beeld is belangrijk.
- Kies voor neutraal seizoensbeeld: zonnig, blauwe lucht, groen. Geen grijs en grauw beeld.
- Neutraal mensbeeld qua type en kleding, kleding met kleur maakt het beeld levendig.
- Spontane snapshot beelden maken levendig, vermijd bewegingsonscherpte.
- Spannende, verrassende fotografie: scherpte, scherptediepte, beweging, (tegen)licht, close up, beweging, abstract, ritme, herhaling, bijzonder licht, verrassend standpunt.
- Niet alleen platte architectuurfotografie maar ook sfeervolle doorkijkjes eromheen.
- Groepen zeggen minder dan individuen of stellen (vader en moeder, kinderen samen, ouder en kind).
- Maak zowel staand als liggend beeld (ivm opmaak voor zowel covers als spreads).
- Zowel close-up, medium als wijde shots met meer ruimte om het hoofdonderwerp heen (soms moet er tekst in de foto geplaatst). Details en overzichten dus.
- Wanneer je een archeologische vondst uitsnijdt, is de impact van het beeld groter.

Beeldbank

Via onderstaande URL zijn beelden te downloaden en vrij te gebruiken, onder naamsvermelding.

www.limeswerelderfgoed.nl/bibliotheek/publieksbereik

BEELDTAAL

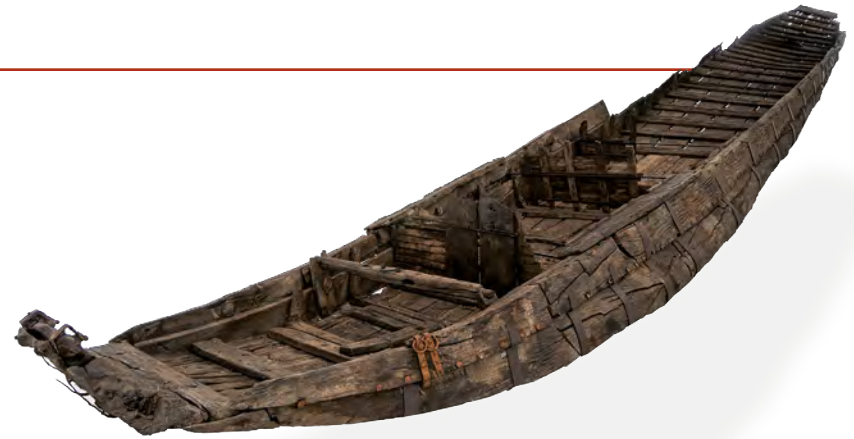
Voorbeelden fotografie.

BEELDTAAL

Voorbeelden vrijstaande beelden.

STIJLELEMENTEN

Het gebruik van de volgende stijlelementen versterkt de uitstraling van de Limes.

Kaders met één een afgeronde hoek

Beeldmerk

Het beeldmerkje mag los gebruikt worden
- denk aan gebruik bij een redactioneel
artikel - maar ook als watermerk over een
beeld heen.

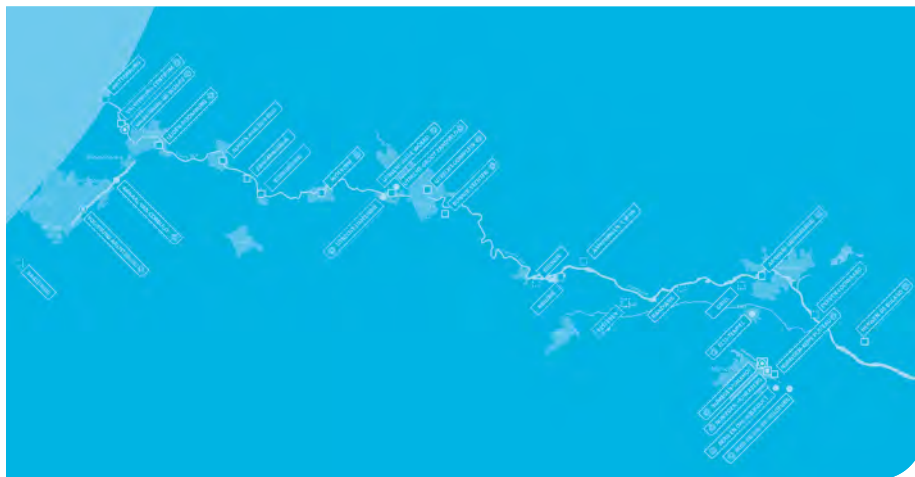

STIJLELEMENTEN

Versimpelde versie van de kaart

De kaart van de Limes, in een versimpelde versie in één kleur, kan als achtergrond gebruikt worden om een leeg vlak meer aan te kleden:

NEDER-GERMAANSE
NIEDERGERMANISCHER
LOWER GERMAN

LIMES

VOORBEELDEN

De huisstijl in beeld

NEDER-GERMAANSE
NIEDERGERMANISCHER
LOWER GERMAN
LIMES

FEITEN EN CIJFERS

- 150 km lange versterkte grenslijn op de zuidoever van de Rijn
- systeem van forten en wachttorens, verbonden door een weg
- in de eerste vier eeuwen van de jaartelling de noordgrens van het Romeinse rijk
- bewoond door duizenden burgers en duizenden soldaten
- grootste archeologische monument van Nederland
- de Neder-Germaanse Limes werd in 2021 ingeschreven als UNESCO Werelderfgoed

ROMEINEN.NL

SCHAAL MET VOGELKOP
Bronzen bekken om de handen te wassen, gevonden bij Rijsburg. Collectie Provincie Zuid-Holland, te zien in Rijksmuseum van Oudheden, Leiden.

NEDER-GERMAANSE
NIEDERGERMANISCHER
LOWER GERMAN
LIMES

Topstukken van de Neder-Germaanse Limes
Bekijk deze en andere objecten in 3D op www.romeinen.nl

**DE LIMES:
UNESCO
WERELDERFGOED**

ook bij
jou in de
buurt!

romeinen.nl

**DE LIMES:
UNESCO WERELDERFGOED**

ook bij jou in de buurt!

romeinen.nl

EEN TOOST OP DE LIMES

Vier de Limes met uw eigen Romeinse borrel!

**ALPHEN AAN DEN RIJN,
WERELDSTAD AAN DE LIMES**

Ontdek de Romeinse tijd in jouw buurt

Alphen aan den Rijn

NEDER-MULSUM

Mulsum is de Romeinse naam voor gekruide en gezoete wijn.

BENODIGDHEDEN

- 1 fles witte wijn
- 2 el honing
- 1 tl korianderzaad
- 1 tl anijszaad
- 1 tl zwarte peper

BEREIDING

Doe een klein glaasje van de wijn in een pan en voeg de overige ingrediënten toe. Laat de wijn opkoken tot de honing smelt. Haal dan direct van het vuur. Laat afkoelen en voeg de rest van de wijn toe. Laat het afgedekt een dag trekken. Zeef de wijn door een doek. Serveer licht gekoeld.

De recepten werden in opdracht van Romeinse Limes Nederland speciaal voor u ontwikkeld door eet!verleden.

**NEDER-GERMAANSE
LIMES**

UNESCO Werelderfgoed

Feiten en cijfers

- 150 km lange versterkte grenslijn op de zuidoever van de Rijn
- systeem van forten en wachttorens, verbonden door een weg
- in de eerste vier eeuwen van de jaartelling de noordgrens van het Romeinse rijk
- bewoond door duizenden burgers en duizenden soldaten
- grootste archeologische monument van Nederland
- sinds 27 juli 2021 UNESCO Werelderfgoed!

romeinen.nl

unesco

BUITENBORDEN

De Nederlandse Limes Samenwerking stimuleert een uniforme en eenduidige communicatie over de Limes. Daarom is voor de buitenborden een vormgeving ontwikkeld, en zijn vaste teksten opgesteld over de Limes. Uiteraard is het tekstdeel over de specifieke locatie zelf in te vullen.

De opmaak en productie van de panelen wordt uitgevoerd door Buro Kloeg. Zij bewaken daarbij ook de huisstijl opdat er geen wildgroei ontstaat. Voor een inhoudelijke check zorgt Buro Kloeg ervoor dat de definitieve proef wordt opgestuurd naar de Nederlandse Limes Samenwerking. Om te voorkomen dat er extra proeven nodig zijn, wordt aangeraden om de input (teksten, beeldmateriaal etc.) ook voorafgaand aan de opmaak door Buro Kloeg door de Nederlandse Limes Samenwerking te laten controleren.

© Buro Kloeg
Nijensteinsweg 9, 4124AT Hagestein
info@burokloeg.nl, www.burokloeg.nl

BUITENBORDEN

Limes informatiepaneel staand 480 x 2200 mm

vrij in te delen ruimte voor lokale informatie

1 Een informatiepaneel voor een locatie dat geen werelderfgoedstatus heeft, bevat geen UNESCO-logo.

Vaste elementen

- A Kaart gehele Romeinse Rijk
- B Kaart Neder-Germaanse Limes
- C Algemene tekst over de Limes (NL en EN)
- D Algemene tekst over UNESCO werelderfgoed

Variabele elementen

- 1 Locatie aanduiding
- 2 Titelbalk - max. 20 tekens incl. spaties
- 3 Vrij in te delen ruimte voor tekst en beeld

Tekst

Bij weinig beeld: maximale teksthoeveelheid 5800 tekens incl. spaties.
 Optimale beeld/tekst verhouding: maximale teksthoeveelheid 3100 tekens incl. spaties
 Opgegeven teksthoeveelheden zijn exclusief bijschriften, inclusief Engelse vertalingen.

Beeld

Aanleveren als cmyk jpeg, cmyk eps of cmyk tiff met een resolutie van 200 dpi.

Indicatie kolombreedtes:

- 1 koloms = 105 mm
- 2 koloms = 220 mm
- 3 koloms = 335 mm
- 4 koloms = 450 mm

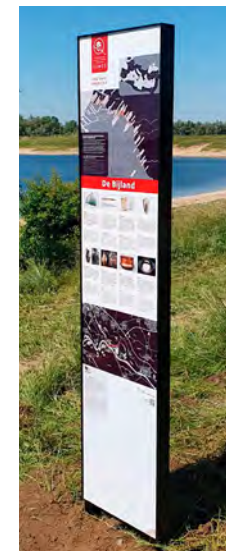
- 4 Kaart locatie - cmyk vectorbestand 500 x 320 mm.

Let op: houd een rand van 20 mm rondom vrij van belangrijke informatie.

- 5 Ruimte voor logo's - cmyk vectorbestand(en)

1 Een informatiepaneel voor een locatie dat geen werelderfgoedstatus heeft, krijgt een iets aangepaste tekst en bevat geen UNESCO-logo.

Voorbeelden Limespanelen De Bijland

BUITENBORDEN

Limes informatiepaneel lessenaar 1440 x 600 mm

vrij in te delen ruimte vrij in te delen ruimte voor lokale informatie

Voorbeelden Limespaneel De Bijland

1 Een informatiepaneel voor een locatie dat geen werelderfgoedstatus heeft, krijgt een iets aangepaste tekst en bevat geen UNESCO-logo.

Vaste elementen

- A Kaart gehele Romeinse Rijk
- B Kaart Neder-Germaanse Limes
- C Algemene tekst over de Limes (NL en EN)
- D Algemene tekst over UNESCO werelderfgoed

Variabele elementen

- 1 Locatie aanduiding
- 2 Titelbalk - max. 20 tekens incl. spaties
- 3 Vrij in te delen ruimte voor tekst en beeld

Tekst

Bij weinig beeld: maximale teksthoeveelheid 5800 tekens incl. spaties
 Optimale beeld/tekst verhouding: maximale teksthoeveelheid 3100 tekens incl. spaties. Opgegeven teksthoeveelheden zijn exclusief bijschriften, inclusief Engelse vertalingen.

Beeld

Aanleveren als cmyk jpeg, cmyk eps of cmyk tiff met een resolutie van 200 dpi.

Indicatie kolombreedtes:

- 1 koloms = 105 mm
- 2 koloms = 220 mm
- 3 koloms = 335 mm
- 4 koloms = 450 mm

- 4 Kaart locatie - cmyk vectorbestand 500 x 320 mm.

Let op: houd een rand van 20 mm rondom vrij van belangrijke informatie.

- 5 Ruimte voor logo's - cmyk vectorbestand(en)

BUITENBORDEN

Limes algemene teksten

DE NEDER-GERMAANSE LIMES – GRENS VAN HET ROMEINSE RIJK

De zuidelijke helft van Nederland behoorde de eerste 400 jaar van onze jaartelling tot het Romeinse Rijk. Het maakte deel uit van de provincie Neder-Germanië. De rivier de Rijn vormde de grens. Deze noemen we de Limes. Langs de grens bouwden de Romeinen forten, wachttorens, wegen en havens. Romeinen en oorspronkelijke bewoners dreven handel en namen elkaars gebruiken over. Het was een periode van economische bloei. De Romeinse tijd heeft een schat aan archeologische resten opgeleverd. Deze zijn voor een groot deel nog aanwezig in de bodem.

THE LOWER GERMAN LIMES – FRONTIER OF THE ROMAN EMPIRE

The southern half of the Netherlands was part of the Roman Empire for the first 400 years of our era. It belonged to the province of Lower Germany. The river Rhine constituted the frontier: the Limes. Along this frontier, the Romans built forts, watchtowers, roads and ports. Romans and natives traded with each other and adopted each other's customs. It was an era of economic prosperity. The Roman period left behind a wealth of archaeological remains. These are to a large extent still present in the soil.

Algemene tekst over de Neder-Germaanse Limes op staande en lessenaarpanelen.

UNESCO WERELDERFGOED

In 2021 is de Neder-Germaanse Limes aangewezen als UNESCO Werelderfgoed. De plek waar u nu staat is Werelderfgoed. De Neder-Germaanse Limes bestaat uit 44 archeologische vindplaatsen, waarvan er 19 in Nederland liggen. Op deze plekken zijn unieke archeologische resten uit de Romeinse tijd aanwezig. Ook in andere landen zijn delen van de Limes Werelderfgoed, zoals de Muur van Hadrianus in Engeland en de Donau-Limes in Oostenrijk, Oostenrijk en Slowakije.

Meer weten over de Limes en Werelderfgoed? Scan de QR code.

UNESCO WORLD HERITAGE

In 2021, the Lower German Limes has been designated UNESCO World Heritage. The place where you are now is a World Heritage Site. The Lower German Limes consists of 44 archaeological sites, 19 of which are located in the Netherlands. In these places, unique archaeological remains from Roman times are present. Parts of the Limes in other countries are World Heritage too, such as Hadrian's Wall in the United Kingdom and the Danube Limes in Germany, Austria and Slovakia.

Would you like to know more about the Limes and World Heritage? Scan the QR code.

Algemene Unesco Werelderfgoed tekst op staande en lessenaarpanelen voor locaties met werelderfgoed status.

UNESCO WERELDERFGOED

In 2021 is de Neder-Germaanse Limes aangewezen als UNESCO Werelderfgoed. Het gaat om 44 archeologische vindplaatsen, waarvan er 19 in Nederland liggen. Op de overzichtkaart zijn deze te herkennen aan het Werelderfgoed logo achter de naam. Dit zijn de plekken met de meest unieke archeologische resten uit de Romeinse tijd. Ook in andere landen zijn delen van de Limes Werelderfgoed, zoals de Muur van Hadrianus in Engeland en de Donau-Limes in Oostenrijk, Oostenrijk en Slowakije.

Meer weten over de Limes en Werelderfgoed? Scan de QR code.

UNESCO WORLD HERITAGE

In 2021, the Lower German Limes has been designated UNESCO World Heritage. It consists of 44 archaeological sites, 19 of which are located in the Netherlands. On the overview map, these can be recognized by the World Heritage logo behind the name. Unique archaeological remains from Roman times are present there. Parts of the Limes in other countries are World Heritage too, such as Hadrian's Wall in the United Kingdom and the Danube Limes in Germany, Austria and Slovakia.

Would you like to know more about the Limes and World Heritage? Scan the QR code.

Algemene Unesco Werelderfgoed tekst op staande en lessenaarpanelen voor locaties zonder werelderfgoed status.

BUITENBORDEN

Limes monumentpaneel 418 x 297 mm

1 Een informatiepaneel voor een locatie dat geen werelderfgoedstatus heeft bevat geen UNESCO logo.

Variabele elementen

- 1 Foto - 315 x 135 mm cmyk jpeg, cmyk eps of cmyk tiff met een resolutie van 200 dpi.
- 2 Titel - max. 20 tekens incl. spaties
- 3 Tekst - max. 700 tekens incl. spaties
- 4 QR-code - jpeg, eps of tiff met een resolutie van 200 dpi.
- 5 Ruimte voor logo's - cmyk vectorbestand(en)

Indien gewenst kunnen er op de hoeken van het monumentpaneel schoefgaten toegepast worden.

NEDER-GERMAANSE
NIEDERGERMANISCHER
LOWER GERMAN

LIMES

VRAGEN?

Bij vragen over het gebruik van de huisstijl,
mail naar info@romeinselimes.nl